

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.01.2009, sp. zn. 4 Tdo 9/2009, ECLI:CZ:NS:2009:4.TDO.9.2009.1

Číslo: 58/2009

Právní věta: Obviněný je oprávněn vzít sám zpět své odvolání, i když je předtím podal prostřednictvím obhájce, neboť s opravným prostředkem zásadně disponuje ten, jehož jménem je podán. V případě, že obhájce je oprávněn jménem obviněného podat odvolání i proti jeho vůli (§ 41 odst. 4 tr. ř.), zpětvzetí takového odvolání jen samotným obviněným je neúčinné. Nejde-li o případ, kdy obhájce může jménem obviněného podat odvolání i proti jeho vůli, pak skutečnost, že obviněný zastoupený obhájcem vzal sám zpět své odvolání ani nezakládá důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř., tj. že obviněný neměl v řízení obhájce, ač ho podle zákona měl mít, a to ani tehdy, měli obhájce z důvodu nutné obhajoby.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 29.01.2009

Spisová značka: 4 Tdo 9/2009

Číslo rozhodnutí: 58

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Důvody dovolání, Řízení o odvolání

Předpisy: § 250 odst. 2 tr. ř.

§ 250 odst. 4 tr. ř.

§ 265b odst. 1 písm. c) tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání obviněného D. L. zrušil usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 28. 8. 2008, sp. zn. 3 To 626/2008, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu v Ostravě pod sp. zn. 74 T 73/2008.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Okresního soudu v Ostravě ze dne 30. 5. 2008, sp. zn. 74 T 73/2008, byl obviněný D. L. uznán vinným trestným činem loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák. jako zvlášť nebezpečný recidivista podle § 41 odst. 1 tr. zák., dále trestným činem krádeže podle § 247 odst. 1 písm. a), b) a písm. e) tr. zák. a trestným činem porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1, odst. 3 tr. zák., jichž se dopustil způsobem podrobně popsáním ve výroku citovaného rozsudku.

Za to byl obviněný odsouzen podle § 234 odst. 1 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 a § 42 odst. 1 tr. zák. k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 8 let a 6 měsíců, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. d) tr. zák. zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou.

Po vyhlášení rozsudku a poučení o opravných prostředcích podal obviněný D. L. do protokolu o hlavním líčení odvolání, které však blíže neodůvodnil. Přípisem ze dne 12. 6. 2008, který byl doručen soudu prvního stupně dne 20. 6. 2008, vzal obviněný své odvolání zpět. Dne 20. 6. 2008 zaslala soudu obhájkyň obviněného odůvodnění odvolání podaného obviněným u hlavního líčení a dne 30. 6. 2008 také vyjádření k přípisu obviněného ze dne 12. 6. 2008, v němž uvedla, že přípis obviněného nelze v žádném případě považovat za zpětvzetí odvolání, neboť přípis byl adresován soudci JUDr. K. K. jako fyzické osobě. Jak dále obhájkyň zdůraznila, obviněný trvá na podaném odvolání a žádá, aby proběhlo odvolací řízení.

Následně byl trestní spis v této věci postoupen Krajskému soudu v Ostravě, který jej dne 18. 7. 2008 bez věcného vyřízení vrátil soudu prvního stupně s tím, že je třeba rozhodnout ve smyslu § 250 odst. 4 tr. ř. o tom, zda se bere na vědomí zpětvzetí odvolání. Předseda senátu soudu prvního stupně usnesením ze dne 18. 7. 2008, sp. zn. 74 T 73/2008, vzal zpětvzetí odvolání obviněného D. L. na vědomí a společně s vyjádřením obviněného k danému usnesení předložil opětovně spis Krajskému soudu v Ostravě.

Krajský soud v Ostravě rozhodl usnesením ze dne 28. 8. 2008, sp. zn. 3 To 626/2008, tak, že podle § 253 odst. 1 tr. ř. zamítl odvolání obviněného D. L., protože bylo podáno osobou, jež znovu podala odvolání, které v téže věci již předtím vzala zpět.

Proti tomuto usnesení Krajského soudu v Ostravě podal obviněný D. L. prostřednictvím své obhájkyň dovolání, přičemž uplatnil dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. c) a l) tr. ř. První z nich obviněný spatřoval v tom, že nebyl v řízení zastoupen obhájcem, ačkoliv ho podle zákona mít měl. Podle názoru obviněného jde v jeho případě o nutnou obhajobu, takže musel mít ze zákona obhájce a ten měl být přítomen každému úkonu, který v rámci trestního řízení obviněný činil. Jak dále obviněný zdůraznil, bez součinnosti se svým obhájcem se nemohl vzdát svého práva na odvolání, resp. vzít zpět podané odvolání, jelikož takové úkony mohly být učiněny jen prostřednictvím obhájce, popřípadě přímo do protokolu před soudem za jeho přítomnosti, a pokud se tak nestalo, obviněný neměl fakticky v řízení obhájce, ačkoli mu byl ustanoven.

Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. pak obviněný spatřoval v tom, že bylo rozhodnuto o zamítnutí jeho odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně, aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí. Obviněný totiž zaslal dopis ze dne 12. 6. 2008 adresovaný soudci Okresního soudu v Ostravě JUDr. K. K., v němž vyslovil svůj souhlas s uloženým trestem a rozhodnutí vzdát se tímto svého práva na odvolání, bez konzultace se svým obhájcem. Podle názoru obviněného nelze tento dopis v žádném případě považovat za výslovné prohlášení o zpětvzetí odvolání, jelikož nikde neuvedl, že bere zpět podané odvolání, ani nepoužil slovo „zpět“, „zpětvzetí“ či frázi „beru zpět“. Pokud bylo zamítnuto podané odvolání a napadený rozsudek nebyl přezkoumán, spatřuje v tom obviněný porušení svého práva na obhajobu.

Závěrem svého dovolání obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Ostravě.

K dovolání obviněného D. L. se vyjádřil státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství. Podle jeho názoru není jasné, o jakém znovu podaném odvolání rozhodoval odvolací soud v usnesení napadeném dovoláním, když obviněný podal odvolání toliko jednou do protokolu v hlavním líčení a následně jej přípisem ze dne 12. 6. 2008 vzal zpět. Všechna další podání obviněného se týkala toliko otázky, zda bylo toto odvolání vzato zpět, takže podle státního zástupce v daném případě nebyly dány procesní

podmínky k tomu, aby bylo rozhodnuto o zamítnutí odvolání podle § 253 odst. 1 tr. ř. V tomto směru shledal státní zástupce námitky obviněného podřaditelné pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. a částečně důvodné. S ostatními námitkami obviněného se však státní zástupce neztotožnil, protože z obsahu dopisu ze dne 12. 6. 2008 jednoznačně vyplývá vůle obviněného, aby jeho odvolání nebylo projednáváno, přičemž ani při sebevíce rozšiřujícím výkladu ustanovení § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř. nelze dospět k závěru, že by byl naplněn tento dovolací důvod. Obviněnému byl obhájce ustanoven a bylo výlučně věcí svobodného rozhodnutí obviněného, zda učiní úkon směřující ke zpětvzetí odvolání bez jakékoli porady s obhájcem nebo po poradě s ním. Vzhledem k těmto skutečnostem státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud shledal dovolání obviněného v naznačeném směru částečně důvodným a aby zrušil napadené rozhodnutí.

Nejvyšší soud dospěl mimo jiné k následujícím závěrům.

K tomu, aby bylo zpětvzetí odvolání právně účinné, musí se výslovně prohlásení o tom stát vůči soudu prvního stupně, který vydal rozsudek napadený odvoláním, nebo vůči příslušnému odvolacímu soudu, který má rozhodovat o podaném odvolání. Zpětvzetí odvolání musí mít formu a obsahové náležitosti předepsané obecně pro podání (§ 59 tr. ř.) a musí být učiněno ohledně celého rozsahu podaného odvolání a bezpodmínečně. Požadavku, aby zpětvzetí odvolání bylo výslovné, bude vyhovovat, vplyne-li z daného prohlášení jednoznačně a bez výhrad vůle oprávněné osoby, aby se její podané odvolání neprojednávalo a aby se o něm nerozhodovalo.

Jak je patrné z obsahu trestního spisu vedeného u Okresního soudu v Ostravě pod sp. zn. 74 T 73/2008, obviněný D. L. podal odvolání po poradě se svým obhájcem do protokolu o hlavním líčení dne 30. 5. 2008. Z přípisu obviněného ze dne 12. 6. 2008 adresovaného předsedovi senátu Okresního soudu v Ostravě JUDr. K. K., který rozhodoval v této trestní věci, podle názoru Nejvyššího soudu jednoznačně vyplývá vůle obviněného, aby jeho odvolání nebylo projednáno. Obviněný konkrétně uvádí, že „jsem moc spokojený s tím trestem, který jste mi uložil, taky se vzdávám »odvolačky« a nechci se proti rozsudku odvolat, stačí mi to, co jste mi vy uložil, tak ještě jednou, neodvolávám se a vzdávám se odvolání “.

S ohledem na uvedená slovní spojení „vzdávám se »odvolačky« a nechci se proti rozsudku odvolat“ a na formulaci použitou pro zvýšení důrazu tohoto sdělení „ještě jednou, neodvolávám se a vzdávám se odvolání“ nelze dospět k jinému závěru, než že se jedná o výslovné zpětvzetí odvolání, které naplňuje podmínky podle § 250 odst. 2 tr. ř. Proto je třeba přisvědčit předsedovi senátu Okresního soudu v Ostravě, který usnesením ze dne 18. 7. 2008, sp. zn. 74 T 73/2008, vzal zpětvzetí odvolání obviněného na vědomí. Nelze se ztotožnit s námitkou obviněného, že jeho přípis ze dne 12. 6. 2008 je toliko dopisem JUDr. K. K. jako fyzické osobě. Dopis byl totiž adresován JUDr. K. K. jako předsedovi senátu Okresního soudu v Ostravě, což vyplývá nejen z nadepsané obálky, ale taktéž z obsahu samotného přípisu.

Prohlášení o zpětvzetí odvolání je neodvolatelné a pozdější změnu stanoviska odvolatele (tj. v tomto případě obviněného) učiněnou z jakýchkoli pohnutek (obviněným namítaná neznalost práva, z níž vyplynula jeho obava, že by mu mohl odvolací soud uložit v případě podání odvolání ještě přísnější trest) je nutno považovat za irelevantní. Je-li přesto učiněn další projev vůle svědčící o podání odvolání, zamítne jej odvolací soud z tzv. formálních důvodů podle § 253 odst. 1 tr. ř. Podmínkou k takovému postupu odvolacího soudu však je, aby bylo podáno nové odvolání, tj. odvolání odlišné od toho, které bylo vzato zpět, tedy aby oprávněná osoba podala odvolání dvakrát, přičemž druhé odvolání bylo podáno poté, kdy již první odvolání bylo výslovně vzato zpět.

Z obsahu spisu v posuzované věci však nevyplývá, že by obviněný D. L. podal jiné odvolání než to, které bylo učiněno do protokolu u hlavního líčení dne 30. 5. 2008. Za odvolání podané znovu nelze považovat doplnění odvolání učiněné poté, co bylo odvolání výslovně vzato zpět, či podání, kterým

podatel zpochybňuje dřívější zpětvzetí odvolání. Doplnění odvolání obviněného ze dne 20. 6. 2008 bylo podáno až poté, co obviněný svým přípisem ze dne 12. 6. 2008 vzal výslovně zpět své odvolání podané u hlavního líčení dne 30. 5. 2008, takže je třeba jej považovat za neúčinné.

Nejvyšší soud nicméně i přesto shledal existenci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. Jak bylo uvedeno výše, postup podle § 253 odst. 1 tr. ř. předpokládá, že oprávněná osoba podala odvolání dvakrát, přičemž druhé odvolání bylo podáno poté, kdy již bylo první odvolání výslovně vzato zpět. Jelikož obviněný D. L. neučinil další projev vůle svědčící o podání odvolání, nebyly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro postup dovolacího soudu podle § 253 odst. 1 tr. ř.

Pokud jde o druhý dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř., který uplatnil obviněný D. L., ten je naplněn v případech, když v rozporu se zákonem nebyl obviněný v řízení zastoupen obhájcem, ač ho podle zákona mít měl, a tím došlo též k porušení ustanovení čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, v němž je obsažen jeden z ústavních principů, kterým je garantováno právo na spravedlivý proces. Tento dovolací důvod se tedy vztahuje na situace, kdy jsou porušena ustanovení o nutné obhajobě obviněného (§ 36 tr. ř.).

U obviněného D. L. k tomu ovšem nedošlo. Jak vyplývá z obsahu trestního spisu, obviněnému byl ustanoven obhájce již v přípravném řízení s ohledem na ustanovení § 36 odst. 3 tr. ř. a obhájce jej zastupoval po celé trestní řízení. Pokud obviněný namítá, že obhájce musí být přítomen každému úkonu, který v rámci trestního řízení obviněný činí, tedy i ke zpětvzetí odvolání, které podle jeho názoru v takovém případě nelze učinit platně bez součinnosti s obhájcem, jde o mylný názor. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř. především nezahrnuje jakékoliv (resp. každé) porušení práva na obhajobu a jeho naplnění nelze spatřovat ani ve vlastním způsobu výkonu obhajoby obviněného ustanoveným obhájcem.

Navíc odvolání má povahu dispozitivního procesního úkonu učiněného osobou k tomu oprávněnou trestním řádem a jeho účinným podáním se zahajuje dovolací řízení. Zásada dispozitivní v daném případě znamená, že je výlučně věcí svobodného projevu vůle obviněného, zda učiní určitý úkon či nikoli. Tato zásada, s výjimkou případů uvedených v ustanovení § 41 odst. 4 tr. ř., není nijak omezena a z ustanovení trestního řádu nevyplývá, že by snad v případech nutné obhajoby byl jakýkoli projev vůle obviněného vůči soudu neúčinný, pokud byl učiněn v nepřítomnosti obhájce, resp. bez součinnosti s ním, což platí i o zpětvzetí odvolání. Pokud tedy obviněný D. L. učinil úkon směřující ke zpětvzetí svého odvolání bez jakékoli porady s obhájcem, kterého měl, stalo se tak na základě jeho svobodné volby.

Nejvyšší soud s ohledem na výše uvedené z podnětu dovolání obviněného D. L. zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Ostravě, a to v celém rozsahu, neboť nebyly dány procesní podmínky k tomu, aby bylo rozhodnuto o zamítnutí odvolání podle § 253 odst. 1 tr. ř. Bylo zrušeno toliko toto rozhodnutí dovolacího soudu, protože žádná další rozhodnutí, která by navazovala na zrušené rozhodnutí, učiněna nebyla.